

1/2016

BESKYDY

zpravodaj chráněné krajinné oblasti

Foto: P. Macháček

Nepodceňujme varovné prognózy

Povodně a sucho patří ke krajině od nepaměti

Máte doma v létě vedro?

Sesuv na Řečici

Rašeliník – nesmrtelný násoska

PORUČÍME VĚTRU DEŠTI?

Pro tento úvodník jsem si dovolil vypůjčit provokativní slogan z dob, kdy si soudruzi usmysleli, že budou nejen plánovat životy jiných lidí, ale že ovládnou i přírodu kolem sebe. Jak tento experiment dopadl, sice všichni víme, ale úcta a respekt k přírodním procesům se od těch dob nějak vytratil. Lidé vidí ve zprávách, jak někde zuří povodně, kde sucho zničilo úrodu, že rozsáhlé oblasti zachvátily požáry... Dokonce mnozí na vlastní kůži zažili, co znamená velká voda či prázdná studna. Média co chvíli přinesou informace o klimatických změnách a většina z nás si uvědomuje, že se s počasím něco děje. Otázkou je, zda proto dokážeme změnit naše chování nebo s vírou ve „všemocnou“ techniku budeme zkoušet stále poroučet větru a dešti?

František Jaskula

Velbloud do každé domácnosti aneb My se sucha nebojíme

František Jaskula

Když se dáme do řeči o suchu se zemědělcem na jihomoravských lánech, brzy pochopíme, o jak ožehavé téma se jedná. Rozpraskaná půda, zničená úroda, mračna prachu z větrné eroze, nedostatek vody k zavlažování... V tu chvíli se chce skoro vykřiknout: Ještě že na horách nic takového nehrozí! A v Beskydech už vůbec ne! To je ale děsivý omyl. Sucho se zakouslo i do naší horské přírody a pomalu ji začíná měnit. Je na nás, zda s tím něco uděláme, nebo se necháme nepříjemně překvapit.

Rozkolísané počasí

V našich podmínkách máme k dispozici jen vodu, která tu spadne z oblohy. Žádná jiná nepřiteče. Naštěstí zdejší klima je přívětivé a každoročně nás zásobuje víceméně pravidelným přísunem srážek. Tak tomu ale nemusí být stále. Klimatické změny, které již bezesporu probíhají, povedou podle všech vědeckých modelů k rozkolísanosti počasí. V celoročním úhrnu nemusí být změna nikterak výrazná, budou se ale objevovat období, kdy bude vody nadbytek a bude způsobovat povodně a na druhou stranu budeme zažívat období sucha a horka. Ve studnách na podzim nebývá moc vody už nyní. Takže tuto změnu určitě pocítíme i my. Již dnes jarní a letní přísušky trvající pouze několik týdnů způsobují poškození kořenového vlášení smrků. To působí oslabení a prosychání stromů, které se pak nedokáží bránit kůrovci a václavce. Když se k přísušku přidá mírná zima a teplý zbytek roku, je na kalamitu zaneděláno.

Zpevněné lesní cesty a hluboké příkopy rychle odvádějí vodu z lesů pryč. Foto: F. Jaskula

Zpomalení odtoku

Jestli můžeme nějak ovlivnit samotné klimatické změny, je složitá otázka. Určitě ale můžeme ovlivnit odtok nebo zadrženi vody v krajině. Je důležité zpomalit odtok tak, aby se voda co nejvíce zdržela v krajině, nasákla do půdy a naplnila podzemní vodonosné vrstvy.

Pojďme na to od lesa

Více než 70% povrchu Beskyd tvoří lesy. Je proto zřejmé, že lesní hospodaření může ovlivnit vodní režim nejvíce. Přirozeně voda stéká po povrchu ze svahu a postupně vsakuje do půdy. Pokud ale lesy rozbrzdíme zpevněnými cestami, zářezy a příkopy, voda nikam nevsákně a rovnou odteče do potůčků a říček a pryč z hor. Pokud ještě napřímíme toky a zrychlíme rychlost vody lichoběžníkovými koryty, problém se jen zvýrazní. Někdy využíváme vodní zdroje bez ohledu na jejich kapacitu. Při zasněžování sjezdovek se sice naprostá většina vody opět do přírodního koloběhu vrací, ale její obrovský odběr probíhá během krátkého období prvních mrazíků, kdy je v potocích vody jen málo. V létě zase voda z nejrůznějších bazénů nikam nevsákně, místo toho odteče kanalizací. Dnes už neplánujeme pokládání melioračních trubek pro zvýšení zemědělské produkce, ale obrovské plochy naší krajiny jsou v důsledku stále funkčních meliorací odvodňovány po desítky let.

Nezbývá tedy, než se zamyslet, jak vodu v horách pozdržet, nechat zasáknout a využívat ji jen tolik, aby i v době jejího relativního nedostatku byla pro všechny. Jinak si budeme muset zvyknout na pohled, že beskydské stráně místo chundelatých oveček budou spásat hrbatí velbloudi. ■

Rozpraskanou půdu suchem lze často vidět na okrajích poliček v podhůří Beskyd. Foto: P. Konupka

Vedro, sucho, Beskydy

Miroslav Kubín

V průběhu posledních dvaceti let jsme se stali svědky nárůstu průměrných teplot na území celé České republiky. Této teplotní změny využilo mnoho druhů živočichů ke svému šíření.

Klíšťata na horách

Před dvaceti lety žila klíšťata nejvýše v sedmístech metrech nad mořem. Dnes se s nimi můžeme setkat i ve výšce 1100 m n. m. Dalším příkladem šíření živočichů díky oteplování je nález vzácného teplomilného hmyzu - kudlanky nábožné. Kudlanky byly potvrzeny na Radhošti anebo na Velké Polaně.

Kůrovec v akci

Se zvyšující se teplotou přicházejí i dlouho trvající sucha. Ta nemají vliv pouze na vysychání vodních toků, ale odrážejí se i na zdravotním stavu našich lesů. Například, suchem stresované smrkové porosty častěji podléhají houbovým patogenům jako je václavka smrková nebo kořenovník vrstevnatý. I lýkožrout smrkový pozitivně reaguje na teplejší počasí. Běžně se během roku vylihnou dvě generace lýkožrouta. Díky teplejšímu počasí se vylihnou i čtyři.

Na Radhošť už nejen za Radegastem, ale i za kudlankou. Foto: A. Valasová

Potoky bez vody

Průměrné roční srážky jsou sice podobné jako v předchozích letech, ale voda ve vodních tocích a nádržích chybí. Počasí je rozkolísané. Průtrže mračen střídají sucha. Napřímené vodní toky odvádějí vodu rychle z krajiny. Díky nedostatku vody v tocích se řeky rychleji oteplují a mění se v nich rybí společenstva. V horším případě potoky vysychají a v tom případě jsou dočasně téměř bez života.

Suchem oslabené smrkové porosty jsou rájem pro václavku smrkovou. Foto: P. Konupka

Za kudlankami pěšky

Co dodat na závěr? Klima planety zítra nezměníme. Můžeme však změnit náš přístup ke krajině. V lesích podporujeme listnaté dřeviny a snižujeme plochu ztuhlé půdy, ve vodních tocích zvyšujeme podíl tůní, mrtvého dřeva a úkrytů. Pozitivní na tom všem je alespoň fakt, že za kudlankami už nemusíme cestovat na jižní Moravu, ale stačí nám vyšlapat na nedaleký Radhošť. ■

Opravdu teplý rok 2015

(podle meteorologických stanic na Lysé hoře a Horní Bečvě)

Vladimír Ondruch, Věra Šeděnková, Pavel Lipina - Meteorologická stanice Lysá hora / ČHMÚ pobočka Ostrava

Oteplení prokázáno

Z měření na meteorologických stanicích na Lysé hoře a Horní Bečvě vyplývá, že rok 2015 byl opravdu teplý. Průměrná roční teplota vzduchu byla na Lysé hoře 4,5 °C, což je o 1,9 °C víc, než je dlouhodobý průměr. Zároveň je Lysá hora místem s nejnižší naměřenou průměrnou roční teplotou vzduchu v Moravskoslezském i Zlínském kraji. Průměrná roční teplota vzduchu na stanici Horní Bečva byla 8,5 °C. I tady byla průměrná roční teplota vyšší, než je dlouhodobý průměr (o 1,2 °C).

Srpen z počátku-li hřeje, zima pak se dlouho sněhem skvěje

Prázdninový měsíc srpen byl nejteplejším měsícem v roce jak na stanici Lysá hora, tak na Horní Bečvě. Zatímco průměrná srpnová teplota na Lysé hoře vystoupala k úctyhodným 17 °C, na Horní Bečvě to bylo téměř 20 °C (19,8 °C). Teplota na Lysé hoře byla o 5,3 °C vyšší, než je dlouhodobý měsíční průměr. V srpnu byla na obou stanicích taky naměřena nejvyšší teplota vzduchu v roce. Na Lysé hoře to bylo 29,0 °C dne 9. srpna 2015, na Horní Bečvě 34,1 °C dne 7. srpna 2015.

V lednu mráz těší nás

Nejchladnějším měsícem v roce byl na Lysé hoře leden s průměrnou teplotou -4,6 °C. Na Horní Bečvě bylo nejchladněji v únoru, kdy průměrná měsíční teplota byla -0,7 °C. Nejnižší naměřená teplota vzduchu na Lysé hoře byla -14,1 °C dne 6. ledna 2015. Na Horní Bečvě naměřili roční minimum -13,6 °C o den později (7. ledna 2015).

Suchý květen, suchý rok

Nejvyšší roční srážkový úhrn v Moravskoslezském kraji byl na Lysé hoře (1111,1 mm). I tak to ale bylo 80% ročního normálu. Na Horní Bečvě to bylo podobně. Roční úhrn srážek byl 861,4 mm, což je 81% ročního normálu. Nejvyšší denní úhrn srážek na Lysé hoře (65,8 mm) byl zaznamenán dne 15. srpna 2015. Nejvyšší denní úhrn srážek v Horní Bečvě, a to 36,1 mm, byl zaznamenán dne 28. dubna 2015.

Sněhu bylo taky málo

V roce 2015 spadlo na Lysé hoře 411 cm nového sněhu. Dlouhodobý roční úhrn nově napadlého sněhu je 535 cm. Daleko méně

sněhu napadlo v Horní Bečvě (158 cm nového sněhu), kde je dlouhodobý roční úhrn nově napadlého sněhu 265 cm.

Za mlhou hustou tak, že by se dala krájet

Zajímavostí je skutečnost, že v roce 2015 bylo v Horní Bečvě zaznamenáno 156 dnů s mlhou, což je výrazný nárůst oproti dlouhodobému průměru, který činí 51 dnů. ■

Únor roku 2006 na Lysé hoře. Foto: P. Konupka

Nepodceňujme varovné prognózy

Doc. Ing. Antonín Buček, CSc., krajinový ekolog a laureát Ceny Josefa Vavrouška za rok 2008. Působí na Ústavu lesnické botaniky, dendrologie a geobiocenologie Lesnické a dřevařské fakulty Mendelovy univerzity v Brně a externě přednáší na Katedře environmentálních studií Fakulty sociálních studií Masarykovy univerzity. Je spoluzakladatelem a současným statutárním zástupcem ZO ČSOP Veronica.

V minulosti jste prováděl výzkum např. na Kamenárce ve Veřovických vrších nebo na Kněhyni, provádíte aktuálně výzkum někde v Beskydech?

Bádání v lesích pod Kamenárou bylo součástí mé diplomové práce, kterou jsem před 50 lety obhájil na Lesnické fakultě Vysoké školy zemědělské v Brně. Společně s přítelem a kolegou Janem Lacinou jsme po dva roky prováděli podrobný typologický průzkum území, které nám vymezil vedoucí diplomové práce prof. Alois Zlatník, neboť si pamatoval, že je zde rozsáhlý zbytek přirozených lesních porostů. Zkušenosti z tohoto podrobného typologického průzkumu jsme později využili při geobiocenologickém a biogeografickém výzkumu jiných území. V 90. letech jsme se s kolegou Janem Štykarem zabývali dynamikou lesních geobiocenóz v NPR Kněhyně-Čertův mlýn. Zjistili jsme, že nejcennějšími částmi rezervace jsou pralesovitě zbytky lesních společenstev na kontaktu 6. smrkojedlobukového a 7. smrkového vegetačního stupně na jihozápadním svahu Kněhyně, kde přežila vitální populace smrku ztepilého. Její původnost

byla prokázána orientačním dendrochronologickým šetřením. Nejstarší žijící smrky dosahují věku více než 300 let.

Lesy i lesnické prostředí znáte velmi dobře. Vnímáte nějaké zásadní změny v přístupu lesníků k lesům a také veřejnosti k lesům?

Myslím, že stále více lesníků si uvědomuje dlouhodobou potřebu vzniku přírodě blízkých a strukturně bohatých lesů a bezpečného hospodaření v lesích. Lesníci ovšem obvykle nejsou vlastníky lesů, jejich doporučení by se však vlastníci měli řídit. Veřejnost si stále málo uvědomuje význam všech funkcí lesa a potřebu dlouhodobě udržitelného hospodaření v lesích. V ČR chybí soustavná péče o ovlivňování postoju veřejnosti k lesům a hospodaření v lesích. Vzorem může být např. Polsko, kde u každé lesní správy je středisko lesní pedagogiky.

Kamenárka stále představuje velmi zajímavou oblast v rámci Veřovických vrchů. Foto: P. Konupka

Celý vrchol Kněhyně je součástí NPR Kněhyně – Čertův mlýn, nejrozsáhlejší rezervace v CHKO Beskydy. Foto: F. Jaskula

V posledních letech se sucho výrazně projevilo i v Beskydech a v jejich podhůří. Mezi lesníky se v žertu hovoří o sázení pomerančů. Jaká dřevina má, podle Vás, v Beskydech budoucnost?

Vlivy globálních změn klimatu se nesporně budou dlouhodobě projevovat. Zpracovali jsme prognózu trendu posunu vegetačních stupňů podle klimatického scénáře zdvojnásobení koncentrace oxidu uhličitého v atmosféře, které vyvolá zvýšení průměrných ročních teplot o 20C. Podíl ploch lesa se zcela nevhodnými a málo příznivými klimatickými podmínkami pro pěstování smrku se v ČR zvýší ze současných 20% na 60%.

V Beskydech mají budoucnost smíšené lesy smrku a jedle s významným zastoupením až převahou buku a dalších listnatých dřevin, odpovídající přirozené skladbě lesních geobiocenóz. Rozhodování o dřevinné skladbě lesa není pro lesníky jednoduché. Neměli bychom výsledky prognostických scénářů podceňovat. Již v současné době je účelné dbát principu předběžné opatrnosti a přizpůsobit využití krajiny tak, aby případné změny klimatu neměly katastrofální důsledky ani pro přírodu, ani pro člověka.

Dosavadní zkušenosti s vyhodnocováním varovných ekologických prognóz totiž ukazují, že se na rozdíl od prognóz ekonomických obvykle naplňují.

Jste jedním z autorů Územních systémů ekologické stability krajiny, které mnohé obce považují za zlo, bránící v jejich rozvoji. Myslíte, že extrémní projevy počasí / klimatu pomohou tyto negativní názory na ÚSES změnit?

Tvorba ÚSES směřuje k zajištění alespoň minimálního prostoru pro přírodu v kulturní krajině a to i v krajině intenzivně využívané, kde je třeba přírodní prvky postupně doplňovat. Cílem tvorby ÚSES je zachování přirozeného genofondu krajiny, příznivé působení na okolní méně stabilní ekosystémy, podpora možnosti polyfunkčního využití krajiny a zachování významných krajinných fenoménů. Nelze očekávat, že všechny návrhy nových biocenter, biokoridorů a interakčních prvků budou bezprostředně realizovány. Tvorba optimálně vyvážené ekologické sítě, zahrnující stávající i nově zakládané části od lokálních biocenter až po evropsky významné biokoridory je dlouhodobé poslání

ni a bude nesporně trvat několik desetiletí. Skladebné prvky ÚSES tvoří významnou součást přírodní (zelené) infrastruktury kulturní krajiny a měla by jim být věnována nejméně stejná pozornost jako prvkům infrastruktury technické. Negativní názory na ÚSES jsou obvykle projevem technokratické zaslepenosti. Potěšitelné je to, že přibývá osvětlených starostů a zastupitelů, kteří věnují velké úsilí tvorbě nových biocenter a biokoridorů ve správních obvodech svých obcí. Tvorba ÚSES je totiž také významnou součástí adaptačních opatření na možné klimatické extrémy.

Máte nějaká doporučení na zlepšení hospodaření s vodou v krajině, která může s minimálními náklady realizovat každý z nás?

Doporučuji přečíst si dvacet stránek kapitoly Voda z Desatera domácí ekologie, které napsali M. Vlašín, P. Ledvina a A. Máchal a které vydal Ekologický institut Veronica v Brně v roce 2012. Obecné doporučení – konec plýtvání s vodou. ■

Za rozhovor děkuje Petr Konupka, ČSOP Salamandr.

Budoucnost beskydských lesů je ve smíšených porostech smrku a jedle s významným zastoupením buku a dalších listnatců. Foto: T. Myslikovjan

Povodně a sucho patří ke krajině od nepaměti

Doc. RNDr. Jan Hradecký, Ph.D., děkan Přírodovědecké fakulty Ostravské univerzity, geoekolog a geomorfolog. Dlouhodobě se zabývá výzkumem vodních toků a vlivem vodních staveb na morfologii štěrkonosných koryt a důsledky na okolní krajinu.

Donedávna byly hlavním tématem povodně, nyní se hovoří o suchu. Je mezi těmito projevy nějaká souvislost?

Oba fenomény ke krajině patří od nepaměti. V průběhu přírodních dějin měly různou intenzitu a i jejich dopady na fungování ekosystémů byly různé. V okamžiku, kdy do odtokových poměrů začal intenzivně

zasahovat člověk svými hospodářskými aktivitami, začal se proměňovat charakter i efekty těchto jevů. Společným jmenovatelem je voda. Buď je jí příliš mnoho, nebo naopak chybí. Následkem silné transformace krajiny se ovšem změnila schopnost krajiny omezit rychlý odtok vody, zadržet ji a tak snižovat negativní dopad povodní nebo sucha na krajinu i lidskou společnost. Urychleným odtokem vody paradoxně akcelerujeme negativní dopady obou, znásobujeme povodně a zvyšujeme riziko sucha.

Lze určit, který z lidských zásahů v minulosti má rozhodující vliv na současnou situaci v krajině?

V krajině člověk ovlivňuje bilanci vody přímo i nepřímo. Parametrů jsme ovlivnili během staletí mnoho a celá řada procesů je ve složitém krajinném systému provázaných. Nelze tedy jednoznačně říci, zda za ex-

trémní povodně může především změna využití krajiny, nebo ovlivnění vlastností půd nebo jiná druhová skladba lesů. Každopádně se v krajině projevil problém synergického efektu, kdy se extrémy znásobují. Jeden ovlivní další a ještě více akceleruje zmíněný extrém. Jeden příklad za všechny. Změníme využití půdy, dlouhodobě vysazujeme erozně náchylné plodiny, akcelerujeme odnos půdy a tak snižujeme mocnost a kvalitu půd. Omezujeme následně infiltraci, půdy jsou mělké a během sucha absorbují méně vody, která pak v krajině chybí. Během srážkových období se voda zase minimálně vsakuje. Takových příkladů bychom mohli vršit mnoho. Avšak klíčovou příčinou pro samotný vznik povodní i sucha je srážková aktivita a poručit dešti neumíme.

I povodně jsou částečně způsobeny neuváženými lidskými snahami o urychlení odtoku vody z krajiny. Foto: M. Kubín

Rožnovská brázda je místy ukázkou současného trendu, kdy na zemědělských plochách sousedí kukuřice s řepkou. Foto: F. Jaskula

Máme změnit přístup k řekám? Jak?

Řeky představují hlavní odtokové linie v krajině. Zároveň jsou v nejnižších partiích údolních den místem, kde můžeme vodu najít i v nejsušších měsících, byť třeba neteče v korytě, ale je přítomna v říčních sedimentech pod úrovní povrchu. Narovnáním koryt a jejich zkapacitněním jsme urychlovali odtok vody z krajiny. Voda měla ulehčenou cestu, jak území opustit. Už jsme ale neřešili, že níže po proudu upravené řeky jsou její další upravené přítoky, a zde se mohou povodně projevit s velkou ničivou silou. Naopak v kontextu sucha potřebujeme, aby voda krajinou protékala pomalu, aby byla v delším kontaktu se sedimenty a byla šance doplnit zásoby podzemní vody. Tento fenomén známe z jarních povodní, kdy voda z řek vybřežuje do nivy a tam se děje proces doplňování zásob podzemní vody. V případě omezení rozlivů tento proces chybí. Během povodní jsou zase volné prostory rozlivu retenčním prostorem pro nadbývajíc vodu. Přirozeně je tedy pro nás volná údolní niva ochranným prvkem před ničivostí povodní i místem saturace vody pro sušší fáze roku. V tomto směru bychom mohli k řekám a k říční krajině začít přistupovat. Vidět tyto přirozené funkce, které nám krajina poskytuje zcela zdarma. Ale otázek kolem stavu našich řek je více a jejich stav pro budoucí generace není vůbec dobrý.

Myslíte, že lze současný stav ještě zvrátit?

Projevy klimatické změny ovlivnit nemůžeme. Můžeme se pokusit hledat adaptace krajiny a společnosti. Můžeme postupně zlepšovat dílčí vlastnosti krajiny, ale příměně

řečeno je to běh na dlouhou trať a stav krajiny je v některých povodích natolik špatný a dlouhodobá degradace vlastností krajiny vyvolala takové změny, že na jejich nápravu asi nikdy nebudeme mít dostatek peněz. Jsem optimista a věřím, že i řada drobných úprav hospodářských postupů a vhodný vodohospodářský management mohou leccos zlepšit.

Hovoří se o narušeném vodním režimu krajiny, na co se v této souvislosti máme připravit?

Nemám moc rád nějaké zkratkovité pauzalizace. Jednoduše řečeno, následující období bude vykazovat zvýšenou variabilitu krajinných procesů, a to jak zmíněných povodní, tak suchých period. Variabilitou myslím, jak délku jejich trvání, frekvenci, tak i intenzitu a velikost území, které bude postiženo. Rozhodně jsem proti strašení, ale musíme si jako společnost jasně stanovit priority a snažit se na dopady globální změny klimatu adaptovat.

Za rozhovor děkuje Petr Konupka, ČSOP Salamandr a Petr Chytil, AOPK ČR. ■

Vodu je potřeba zachycovat v lesích, někdy však prvky zpřístupnění lesa slouží spíše jako koryto potoka. Foto: P. Konupka

O krásy je třeba pečovat!

Michaela Běčáková

Přírodní památka

Pod Juráškou

Rozloha: 0,84 ha
Rok vyhlášení: 1952
Katastr: Horní Bečva

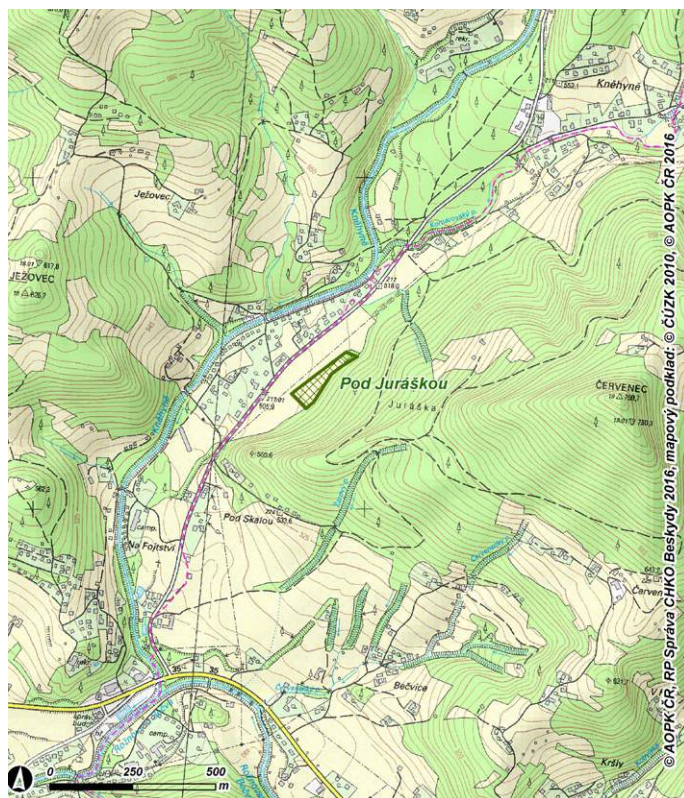

Přírodní památka Pod Juráškou se nachází pod jižními svahy Radhošských Beskyd, v nivě říčky Kněhyně, při pravé straně cesty z Prostřední Bečvy na Pustevny.

Předmětem ochrany je vlhká až mokrá louka s pcháči, blatouchy a skřípinou lesní. Přírodní památka Pod Juráškou byla původně státní přírodní rezervací a popisovaná byla jako slatinná louka, která ve své nejpodmáčenější středové části hostila takové druhy, jako je rosnatka okrouhlostá či rašeliník ostrolistý. Slatiné louky jsou trvale zamokřené a ve vegetaci dominují tzv. hnědé mokřadní mechy. Za nepřístupu kyslíku dochází k ukládání rašelin. V minulosti bylo celé území zemědělsky obhospodařováno a využíváno jako pastvina a jednosečná louka. V souvislosti s tím však lidé měli také snahu lokalitu odvodnit. S ústupem hospodaření v 70. letech začaly Pod Juráškou převládat vysoké rostliny (pcháče, ostrice aj.) a mladé náletové dřeviny, což postupně vedlo až k vyhynutí rosnatky. Od roku 1986 se celá plocha přírodní památky začala udržovat sečením a o 7 let později došlo i k vyhloubení několika drobných tůní, které dodnes slouží jako životní prostředí pro vodní a na vodu vázané organismy.

Přírodní památka Pod Juráškou je charakteristická výskytem řady vzácných druhů rostlin vázaných na nelesní biotop a zamokřené plochy. Na konci jara a začátkem léta louku rozsvítí barvy kvetoucích vstavačů – nachově a růžově zbarvené květy mají ohrožené druhy prstnatec májový a prstnatec Fuchsův, oproti nim má kriticky ohrožený prstnatec plamatý sedmihradský květy bílé či žlutobílé. V létě do palety barev a tvarů přibývají výrazné květy silně ohroženého kruštíku bahenního a stovky krásných fialově růžových květů silně ohroženého mečíku střečovitého. Dalšími zajímavými a silně ohroženými druhy této lokality, tentokrát z říše živočišné, jsou čolek horský a kuňka žlutobřichá.

Dlouhodobým cílem ochrany PP Pod Juráškou je zachování a obnova tohoto významného prvku mokřadních rašelinných luk, které vznikly a byly udržovány tradičním způsobem hospodaření. Ochrana území musí vést především k tomu, aby nebyl narušen vodní režim a nedocházelo k přirozené sukcesi vedoucí k původní lesnaté vegetaci. Umožní se tak zachování a posílení populací zejména zákonem chráněných druhů rostlin a živočichů, ale i zachování ukázkou tradiční beskydské krajiny. ■

Přírodní památka Pod Juráškou byla vyhlášena v roce 1952 jako jediná tehdy známá lokalita s výskytem „masožravky“ rosnatky okrouhlosté v Pobečví. Ta tu již v současnosti neroste. Foto: F. Jaskula

Drobná žabka vyhledávající mělkou vodu je kuňka žlutobřichá. Foto: D. Bartošová

Prstnatec Fuchsův roste na podmáčené louce poměrně hojně. Foto: F. Jaskula

Mečík střechovitý je díky výrazným květům nepřehlédnutelný. Foto: M. Šulgan

Pod Juráškou nachází ideální podmínky také vzácný kruštík bahenní. Foto: F. Šulgan

V tůních se rozmnožují čolci horští. Foto: M. Šulgan

Několik drobných tůní, které se zde nacházejí, bylo v minulosti vystřeleno trhavinou. Foto: F. Jaskula

Máte doma v létě vedro? Zkuste přírodní klimatizaci!

Jiří Lehký

Vedra, která panovala po celé loňské léto, máte jistě všichni v živé paměti. A nejdnoho z nás určitě napadlo, že se TO možná bude opakovat častěji. Je tedy na místě poohlédnout se po řešeních, která by z našich domovů udělala opět chladivý azyl.

Klimatizovat bez elektřiny!

Nebudeme propagovat klimatizační jednotky. Takové řešení je snad přijatelné v městské zástavbě. Neprospívá ale našemu zdraví ani peněženkám. Přesto nikomu, ani sami sobě, nechceme upřít právo na chladivý stín. Ale jak jej dosáhnout a nezatloukat další přísloušný „hřebík do rakve“ naší planety?

Zkusme se inspirovat u našich předků i u sousedů v teplejších krajích. Kdo navštívil např. nedaleký Balkán, jistě si všiml, že i panelová výstavba doslova tone ve stromové zeleni – je zde stín, chládek a také plno lidí.

Ale pro příklady není třeba chodit tak daleko. I u nás, když nastanou horka, se prakticky všichni řidiči snaží parkovat ve stínu stromů. Anebo tolik oblíbené venkovní zahrádky

restaurací a kaváren. Oplocené plochy rozpaleného chodníku vybavené reklamním slunečníkem, jsou jen nepovedenou karikaturou původní předlohy – zahradních restaurací. Ty bývaly původně opravdu v zahradách plných stromů. Ostatně, pokud je taková zahrádka ještě dnes stíněna přirozeně (tj. stromy), bývá zde obvykle více lidí, než pod slunečníky...

Ve stínu a v pohodě

Je tedy stín stromů a další zeleně „jiný“? Svým způsobem JE. Ve stínu (hlavně listnatých) stromů je v létě nižší teplota a vyšší vlhkost vzduchu. Strom je přirozenou „klimatizací“. Jeho kořeny čerpají vláhu, jeho listy ji odpařují a tím ochlazují vzduch. Není potřeba žádná přípojka inženýrských sítí, prakticky žádné náklady. Údržbu zvládneme sami.

A zdravotní rizika? V případě klimatizace či její absence jsou celkem zřejmá. Od nemocí horních cest dýchacích až po kolaps z vedra. Stromy, pokud se o ně řádně staráme, nás zdaleka tak neohrožují. Naopak, poskytují řadu „bonusů“ ať už jde o vůni květů, šumění listů, domov pro ptáky či jen prostou radost z blízkosti jiného živého tvora, v jehož stínu

sedávali naši prarodiče a budou sedávat naši vnuci.

Víc než jen chládek

Pokud si s výběrem vhodných stromů nevíte rady, je vhodné se poradit se sadaři, lesníky či sousedy. Mnohdy postačí rozhlédnout se, jaké stromy stojí dodnes u starých chalup po Beskydech. Naši předkové asi neměli v létě tolik času na vysedávání před chalupou, a tak pro výběr dřevin měli trochu jiná kritéria. Statné jasanů a líp sloužily jako zdroj letniny pro krmení dobytka (osekané a usušené zelené větve); současně svou výškou chránily domy před úderem blesku. Oba druhy poskytují ceněné dřevo – lípa pro řezbáře, jasan na násady náradí. Lípa navíc dává bohatou pastvu včelám a květy na léčivý čaj. Specifické postavení měly v minulosti ovocné stromy – do doby „vynálezu“ řepného cukru, to byl vedle medu nejdostupnější zdroj sladké chuti. Dnešní oblibu exotických jehličnanů (thují, zeravů, cypřišků apod.), které původně zdobily zámecké parky a hřbitovy, by naši pradědečci nepochopili. ■

Inspirovat se k výběru vhodných stromů k domu můžeme u starých beskydských chalup. Foto: B. Krupová

Do jedné boty nateče, druhá zůstane v suchu

Marie Popelářová

Přírodní památka Poskla je ukázkou pestrosti beskydské krajiny. Foto: M. Popelářová

S trochou fantazie se nám to může stát na lokalitě Poskla, kde kousek od sebe leží rašeliniště, mokřadní louka a suchý jalovcový pasínek. V 70. letech minulého století ochrana přírody zachránila tyto malé kousky krajiny (každá má asi 0,6 ha) před zničením – tedy před odvodněním, rozoráním a přehnojováním. Vyhlášeny byly jako přírodní památka „Poskla 1, 2 a 3“. Díky ní si dnes můžeme představit, jak pestrá byla krajina v této části Hutiska-Solance před 50 lety.

Do 80. let minulého století se o jednotlivé části památky starala bájná ochránářská organizace „10. Koňská stíhací peruť“. Po jejím odchodu plochy mnoho let zarůstaly náletem dřevin, borůvkou a ostružiníkem. Dnes zajišťuje v památce hospodaření Správa CHKO Beskydy prostřednictvím dotací z Programu péče o krajinu. O jednotlivé části pečují místní soukromý hospodář a vlastník pozemků a Český svaz ochránců přírody z Rožnova pod Radhoštěm. S náročným výřezem a likvidací náletů několik let vydatně pomáhali i studenti ze střední zemědělské školy z Rožnova p. Radh., velké stromy zpracovávala obec Hutisko-Solanec.

Růžový pasínek

Jalovcový pasínek býval obecní pastvinou. Pamětníci vzpomínají, jak na podzim zářil růžovou barvou – byl totiž pokrytý kobercem vřesu. Ten vymizel spolu s pastvou ovcí

a nástupem borůvky. Lidé si zvykli chodit na borůvky, ale v krajině jako by něco chybělo. V současné době střídáme na pasínku pastvu ovcí a sečení, neustále vyřezáváme zmlazující nálety. A první keříky vřesu se skutečně vracejí. Pasínek, ze kterého je krásný výhled na panorama Radhoště, se stal také oblíbeným místem pro vycházky dětí, turistů i místních a je ceněn i jako fotogenická kulisa (potkali jsme tady několikrát svatebčany :o).

Mokřady – zbytečný přepych?

Rašeliniště a mokřady fungují v krajině jako houba – za vlhka vodu nasávají (a pomáhají zmírňovat povodně), za sucha ji vypařují (a zlepšují mikroklima). A to ne jen nějaké nepatrné množství! (viz článek „Rašeliník – nesmrtelná násoska“). Stále víc lidí (především zemědělců, ale i těch, kteří se prostě ne-

Dříve hojný vřes je na Poskle opět možné vidět. Foto: B. Krupová

nechali zcela odtrhnout od pravidel přírody) chápe význam mokřadů v naší krajině. Že jejich odvodnění, zarůstání a jakékoli jiné zničení je velmi krátkozraké. Likvidací mokřadů podřezáváme větev, možná ne sobě, ale jistě generaci, která vyprahlou krajinu a časté povodně zdědí po nás.

Rašeliniště i mokřadní louka v přírodní památce Poskla jsou pravidelně koseny. Také díky tomu jsou stále domovem neobvykle velkého množství vzácných rostlin i živočichů. Rostou tady 3 druhy orchidejí, bohatě rozkvétá mečík střechovitý nebo „vodní jetel“ vachta trojlistá, velkou regionální vzácností je žluté kvetoucí hadí mord nízký...

Jalové plochy nechejme přírodě

Pasínek, rašeliniště i mokřad jsou z pohledu zemědělského hospodaření plochy „jalové“, poskytují jen nekvalitní seno i pastvu, jejich obhospodařování je náročné či nemožné (zejména používáme-li těžkou techniku). Dnes není „hlad po půdě“ a nebojujeme „o každou mez“, jako v dobách předválečných. Proč by nemohly zůstat zbytky krajiny jen tak – pro život dnes již vzácných a chráněných rostlin a živočichů, ale i pro nás – abychom měli co obdivovat a měli kde se kochat přírodní krásou.

Podívejte se po krajině kolem sebe, určitě si i vy vzpomenete na nějaký mokřad. Stačí malá mokřadní louka s pár orchidejemi. Je sečena? Pečuje o ni někdo? Napište nám. ■

Chráněná vachta se v minulosti používala jako bylina na zlepšení trávicích funkcí. Foto: M. Popelářová

Sesuv na Řečici

František Šulgan

Když se v roce 1964 začala stavět na řece Ostravici přehrada Šance, projektant z několika variant vybral tu, která se mu zdála nejlepší – sypaná kamenitá. Ve své době byla největší v ČSSR. V nedalekém místě otevřeli lom a vytvářeli dílo, které mělo přetrvat věky.

Obec i rašelinště pod hladinou

Přehrada zlikvidovala centrum obce Staré Hamry a trvale rozdělila její zbytek. Byla zrušena železniční trať v úseku Bílá – Ostravice, bylo zlikvidováno i největší rašelinště v Beskydech. Zájem byl nadregionální, bylo potřeba mnoho kvalitní vody pro Frýdecko-Místecko a Ostravsko. Regionální význam zvyrazňovala ochrana před povodněmi. Postavit ale přehradu do flyšového pásma, to byla opravdu odvaha. Flyšové pásmo Karpat,

V minulosti se vynořila silnice i s mostem ze dna Šance ve Starých Hamrech pouze výjimečně. V posledních dvou letech je stará silnice „na suchu“ normálním stavem. Foto: P. Konupka

Rašeliník – nesmrtelný násoska

Marie Popelářová

Rašeliník je mech. Ideálním prostředím jsou pro něj chladné severské oblasti s tundrovou vegetací. Ta u nás byla rozšířena na konci doby ledové, před 10 000 lety. Dnešní malá rašelinště v České republice jsou už jen její připomínkou. Na celém světě roste až 350 druhů rašeliníků, u nás asi 34.

Rašeliník na vrcholku lodyžky neustále přirůstá a na spodku postupně odumírá (má tzv. neukončený růst). Nikdy proto neurčíme, jak stará je konkrétní lodyžka. Rašelinště se takto zvedá, roste, ale jen velmi pomalu – 1 metr rašelin se vytváří 500-1000 let! Víme, že beskydská rašelinště jsou velmi mladá, mají „pouhých“ 2000 let. Rašelinště je otevřenou knihou historie naší krajiny, díky zachovalým pylovým zrnům nám skutečně leccos prozradí – třeba kdy do krajiny přišel člověk, kdy odešel, co pěstoval, jaký les rostl kolem, kdy se oteplilo...

Následky dlouhotrvajících dešťů z roku 1997 v oblasti Řečice na fotografii z roku 1998. Foto: Novosad, (použito z projektové dokumentace k sanaci svahu)

ve kterém se Beskydy nacházejí, představuje hodně nestabilní vrstvy pískovců, jílovců a slepenců. Již v době stavby přehrady se vědělo, že oblast Řečice je nestabilní a k menším sesuvům zde vždy docházelo.

Po velkých deštích velký problém

V červenci roku 1997, zasáhly Beskydy dlouhotrvající deště. Meteorologická stanice Lysá hora zaznamenala za tento měsíc rekordních 811,5 mm srážek, z toho jenom za jediný den, 6. 7. 1997, zde spadlo 233,8 mm srážek (tj. 233,8 litrů na m²), tedy zhruba tolik co naprší jindy za celý červenec. Tyto deště dokázaly tak zvodnit prostředí kolem přehrady, že došlo doposud k nevídané události. V Řečici se kopec začal trhat a hrozilo, že se sesune do přehrady. Hrozilo, že se vytvoří vlny „tsunami“, které v lepším případě přeskočí hráz přehrady a velké množství vody zaplaví část Ostravice, nebo i Frýdlantu nad Ostravicí. V horším případě by mohlo dojít k protržení hráze a následky už raději ani nikdo nechce domyslet. Naštěstí srážky ustaly, ale problém zůstal.

Gigantické přesuny zeminy

Proto Povodí Odry začalo ihned hledat řešení. Po kontrolních vrtech a došli odborníci k závěru, že nejjistější bude asi 7 milionů m³ zeminy odtěžit, svahové usazeniny přemístit k patě sesuvu, celou plochu odvodnit a dále monitorovat. Části zeminy by se měla dosypat samotná hráz přehrady.

Problémy, problémy, problémy

AOPK ČR, regionální pracoviště Správa CHKO Beskydy najednou stála před rozhodnutím, zda je tento trvalý gigantický zásah do přírodního prostředí jediným možným řešením a zda jej povolit, či nikoliv. Ochrana přírody zde ustoupila před požadavkem obecné bezpečnosti a požadavky na dodávky vody. Začaly první práce, během kterých zjistil investor problémy, se kterými projekt nepočítal. Po jeho dopracování a posouzení, budou práce pokračovat. A není to jediný problém přehrady. V nádrži se nahromadilo velké množství splavenin, které se budou muset odtěžit a odvést. Počty tatrovek, odvážených bahno z přehrady, se budou počítat na tisíce... ■

Rašeliník dokáže zvětšit své tělo až 30x. Díky tomu fungují rašelinště jako obrovské zásobníky vody. Foto: F. Šulgan

Voda v zahradě

František Šulgan

Naše zahrada se nachází v mírně svažitém terénu otočeném na jih. První část tvoří předzahrádka a okolí dřevěného rodinného domu, druhou část zahrada se starým sadem. Nesnažíme se jí co nejrychleji upravit k „našemu obrazu“, ale sledujeme ji a pomalu měníme a doplňujeme dalšími prvky. Jednou z hlavních myšlenek při budování naší zahrady bylo a je, že se snažíme vodu na zahradě co nejdéle udržet.

Zpomalení protékající vody

Voda teče z mělké studny nebo z pozemku souseda z horní části zahrady klikatým „rygolkem“. Na své cestě vsakuje do okolí a zavlažuje část zahrady, kde se na jaře daří bledulím nebo česneku medvědím. Mírně upraveným terénem pak teče přes 3 tůně. Když se při déle trvajícím dešti poslední tůň v předzahrádce naplní po okraj, přebytečná voda je odváděna kanalizací do místní vodoteče. A domů chodíme přes lávku.

Jímání deště

Do tůně v předzahrádce je svedena i spodní drenážní voda z okolí rodinného domu a rovněž srážková voda ze střech dílny a rodinného domu. Tůňka je tak celoročně doplňovaná vodou a nevyschla ani při dlouhotrvajícím suchu. V tůni se dlouhodobě vyskytují kuňky žlutobřiché. Objevili se zde i skokan hnědý, čolek horský, rosnička zelená, ropucha obecná nebo užovka obojková. Na vegetaci v okolí tůně se líhnou vážky. K tůni se přilétá napít hmyz nebo ptáci.

Vyšší tráva zpomaluje odtok vody a zabraňuje i jejímu rychlému odpařování. Foto: F. Šulgan

Vyšší tráva = menší sucho

V zahradě před domem jsme vytvořili dvě terasy nepravidelných tvarů. Mají funkci protierozní a zpomalují odtok vody. Ponecháváme zde i vyšší trávu, aby půda rychle nevysychala. V mírně svažitém terénu zadní části zahrady sečeme trávu v přístupovém chodníku k zeleninovým záhonům častěji, ale „klikatě“. To, když zaprší, aby voda nenabrala rychlost a rychle z pozemku neodtekla.

„Chytrý chodník“ u domu

I širšími spárami mezi pískovci na chodníku může voda vsakovat přes šterkovou drenáž do půdy. Srážkovou vodu zachytáváme do sudu. Doporučuji dát do sudu kousek dřeva. Na něm mohou přistát ptáci nebo hmyz, když se chtějí napít. ■

V zahradě jsou umístěna také „pitka“ pro zvířata, která v blízkém okolí žijí. Foto: F. Šulgan

Drobné tůně zahradu zpestří a za suchého počasí i zvláží jejich okolí. Foto: F. Šulgan

Chodník kolem domu nemusí být nutně vypsávaný betonem. Jednodušší řešení může být mnohem lepší. Foto: F. Šulgan

Fotosoutěž Valašská krajina slaví 15 let

Fotosoutěž Valašská krajina si našla své místo na slunci. Vyrostla, trochu změnila tvář, ale je tady pořád. V letošním roce bude probíhat už 15. rokem a odstartovala 30. června. Abychom to náležitě oslavili, vyhlásili jsme juniorskou kategorii pro mladé fotografy.

Fotosoutěž už třetím rokem probíhá v internetovém prostředí. Nahrávání přímo na web (www.valasskakrajina.cz) po předchozí registraci nebo přihlášení je možné od 30. června a bude ukončeno 15. října. Juniorské fotosoutěže se můžou zúčastnit fotografové narození v roce 2000 a později. Po registraci, která trvá jen dvě minuty, nebo přihlášení se otevře prostředí pro nahrávání a správu fotek. Každý autor může nahrát nejvíc tři kousky, každý o velikosti 0,5 – 2 MB. Proto fotografové vybírejte a třídte, ať soutěží opravdu to nejlepší! Letos jsou kategorie Lidé, Krajina, Motýli. Vítězné fotky opět vybere odborná porota, veřejnost na webových stránkách hlasuje pro svého vítěze. Vernisáž výstavy fotosoutěže proběhne v Karlovském muzeu ve Velkých Karlovicích 27. listopadu. (Barbora Krupová, ČSOP Salamandr) ■

Vítěz internetového hlasování. Snímek „Tradice“. Foto: R. Lacinová

Červenka a Bezpečné zastávky

Červenka patří mezi 15 našich nejběžnějších ptáků, přesto byla vyhlášena „Ptákem roku 2016“. Její melancholický zpěv můžeme slyšet z lesů, městských parků i zahrad.

Snad každý se už setkal s drobným ptáčkem zabítným o skleněnou výplň zastávek apod. Prosklené zastávky jsou často velice nebezpečné – jsou u země, kde ptáci často létají, a nezřídka je těsně vedle park či jen skupina keřů, což jsou pro ptáky oázy v okolní betonové šedi. Prosklená zastávka na takovém místě je pak smrtelnou pastí. Celkově se odhaduje, že na světě ročně zahyne jedna miliarda ptáků po nárazu do skleněných ploch!

Jako reakci na množící se skleněné plochy spouští Česká společnost ornitologická kampaň Bezpečné zastávky. Pomocí webového dotazníku, ke kterému se lze připojit i z mobilu přímo na ulici (zastavky.birdlife.cz), může kdokoli ohodnotit nebezpečnost zastávky ve svém okolí. Informace budou předány obecním úřadům a dopravním podnikům s požadavkem na zabezpečení zastávky. Není to nic složitého, mnoho dobrých řešení je popsáno na www.ochranaptaku.cz. (MP, zdroj: cso.cz)

Ptákem roku 2016 byla vyhlášena červenka obecná. Foto: P. Šaj

Na Jazerách už je zase voda

Na podzim loňského roku Správa CHKO Beskydy zajistila vyhloubení zatím nejrozsáhlejší tůně pro obojživelníky. Stalo se tak v lokalitě Jazera na okraji Přírodní rezervace Studenčany. Na základě dohody s Biskupskými lesy vlastní práce provedla stavební firma paní Wunschové z Ostravice. Jak se během prací záhy ukázalo, právě zlaté české ruce a zkušenosti bagristy byly klíčové pro zdárný výsledek akce. Na začátku jsme si totiž vůbec nebyli jistí, zda se v „bažině“ objeví voda. Vykopala se proto sonda, která se naplnila vodou až po několika dnech. Te-

prve potom začaly práce naplno. Původně bylo v terénní sníženině na jižních svazích Smrku velké množství sedimentu naplaveného při dávných povodních. Největší kusy starých kmenů a velkých balvanů se v nově vznikající nádrži ponechaly jako úkryty pro živočichy. Ve dvou nejhlubších místech má nádrž více než metr, na mělčinách jen několik centimetrů. Tůň je zatím příliš čerstvá, takže v ní téměř chybí vegetace, obojživelníci si ji ale už našli. Pulci skokanů v tůni rostou jako z vody... (Mys)

Nová tůň vznikla teprve na podzim loňského roku, ale v letošním roce již sloužila k rozmnožování skokanů. Foto: T. Myslíkovjan

Konec školního roku na PP Pod Juráškou

Aktuality z Informačního střediska CHKO Beskydy

Závěr školního roku si zpestřily děti ze ZŠ Prostřední Bečva. Opustily školní lavice a vyrazily do přírody. Jejich cílem byla přírodní památka Pod Juráškou, kde proběhla komentovaná prohlídka této podmáčené rašelinné louky. Zblízka si tak děti mohly prohlédnout skvosty z rostlinné i živočišné říše, které byly často doslova na dosah. Pro mnohé bylo samotným překvapením již pouze to, že tak zajímavé místo mají kousek od domu i od školy. Kromě informací přímo o lokalitě se povídání zabývalo také vodou v krajině, fungováním mokřadů a také konkrétními druhy zvířat i rostlin, které ke své existenci vodu potřebují. Výklad byl doplněn o hry a kvízy, aby se ještě před prázdninami trochu potrápily mozkové závity dětí. Přírodní památku Pod Juráškou navštívili během dvou termínů prakticky všichni žáci této školy. Komentované prohlídky proběhly v rámci projektu ČSOP Salamandr „Voda v krajině Beskyd“, který byl podpořen Nadačním fondem Hyundai a Nadací Open Society Fund Praha. (Petr Konupka, ČSOP Salamandr)

Od léta loňského roku je v Dolní Lomné otevřeno zážitkové centrum URSUS. Jeho součástí je rovněž Informační středisko CHKO Beskydy. Každý měsíc je program tematicky zaměřený na určitou oblast. Například v dubnu se zde konaly akce seznamující návštěvníky s přírodními zahradami. S jejich využitím můžeme bezprostředně ovlivnit stav našeho okolí a zlepšit prostředí, ve kterém žijeme. Navíc mají velký potenciál v prohlubování spolupráce mezi profesionální ochranou přírody a veřejností. Program pro školy a nebo děti s rodiči doplnila obec Dolní Lomná.

Měsíc květen začal „Vítáním ptačího zpěvu“. Za pěkného počasí se akce zúčastnilo kolem 60 zájemců o ornitologii. Během nedělního dopoledne bylo možné s průvodci vidět nebo slyšet na 40 druhů ptáků. V průběhu měsíce následovaly přednášky a ukázky ze života ptáků Beskyd pro mateřské, základní i střední školy. Více se o programech v Domech přírody a Informačních centrech chráněných krajinných oblastí můžete dozvědět na stránkách www.dumprirody.cz. (FŠ) ■

CO SE DĚJE V BESKYDECH

Píše Melocký, kreslí Vyoral. © ČSOP Salamandr 2016

Tohle není likvidace. Od té doby, co skončil středověk, neházíme odpadky ani do příkopu, ani do řeky. Řeka není splachovací a co do ní dáte, vyloží jinde. Plastové lahve roznesou zprávu o kulturní úrovni odesílatele. Zametete si před vlastním prahem – a zavezte to do obecních kontejnerů nebo sběrných dvorů. Nic vás to nestojí.

BESKYDY – zpravodaj chráněné krajinné oblasti /Ročník XIII, číslo 1/2016. / Vychází 2–4x ročně / Vydává ČSOP Salamandr (ČSOP Salamandr, Tvarůzkova 1805, 756 61 Rožnov pod Radhoštěm, tel.: 571 613 241, e-mail: salamandr@salamandr.info, IČ 702 38 723) ve spolupráci s AOPK ČR - RP Správa CHKO Beskydy (571 654 293, beskydy@nature.cz). / Náklad 1000 výtisků. / Číslo vyšlo v srpnu 2016 v Rožnově pod Radhoštěm. Zpravodaj je vytištěn na papíře s certifikátem FSC/ Tisk: PROprint, Český Těšín / Grafika: sumec+ryšková, Prostřední Bečva / NEPRODEJNÉ

Autoři článků, u kterých není jinak uvedeno, jsou pracovníky Správy CHKO Beskydy nebo ČSOP Salamandr / Zodpovědný redaktor: Petr Konupka (ČSOP Salamandr) / Vedení redakční rady: Jiří Lehký (Správa CHKO Beskydy), Marie Popelářová (Správa CHKO Beskydy). Autoři fotografií: D. Bartošová, F. Jaskula, P. Konupka, B. Krupová, M. Kubín, R. Lacinová, P. Macháček, T. Myslikovjan, Novosad (archiv AOPK ČR - RP Správa CHKO Beskydy, projektová dokumentace k sanaci svahu v Řečici), M. Popelářová, P. Šaj, F. Šulgan, M. Šulgan, A. Valasová, archiv A. Bučka, archiv J. Hradeckého, archiv Obce Prostřední Bečva, archiv ZŠ Prostřední Bečva.

BESKYDY – zpravodaj chráněné krajinné oblasti je periodickou tiskovinou evidovanou pod MK ČR E 17444

Prostřední Bečva – obec s vodou svázaná

Barbora Krupová, Martina Gáliková, Petr Konupka

Obec Prostřední Bečva leží na obou březích Rožnovské Bečvy a v údolí říčky Kněhyně. Domy jsou vystavěny nejen kolem obou řek, ale vystupují jako samoty po svazích Radhoště do značné nadmořské výšky. Na území obce leží Pustevny – soubor dřevěných staveb podle návrhu architekta Dušana Jurkoviče. Blízko Pusteven, na Čertově mlýně, taky dosahuje katastr obce nejvyšší nadmořské výšky (1206 m n.m.). Prostřední Bečva má nově vybudovanou kanalizaci a přírodní koupaliště – Biotop. Jako jedna z mála obcí v regionu má taky vlastní jímani pitné vody.

Zeptali jsme se starosty Prostřední Bečvy Ing. Radima Gálíka.

Prostřední Bečva si ve svém jménu nese název řeky, jak voda ovlivňuje život v obci?

Vezmu-li to od úplného základu, tak voda jako taková naprosto zásadně ovlivnila osídlení naší obce. Jsou to

právě Bečva a Kněhyně, kolem kterých se soustředí největší část rodinných domů v obci. To celé dokládá fakt, že voda je fenomén, který odjakživa člověka přitahuje.

Obec se nachází v CHKO Beskydy, jak se tato skutečnost projevuje na chodu obce?

To, že se naše obec nachází v CHKO Beskydy, spolu přináší jak pozitivita, tak i negativa. Když bych měl začít tím ne zrovna dobrým, tak musím zmínit někdy až nesmyslné regulativy při výstavbě. Líbí se mi alpská střediska, kde jsou si všechny domy velmi podobné, ale po období komunismu, který napáchal na vzhledu krajiny nevratná zvěrstva, se mi zdá, že striktnost některých požadavků Správy CHKO je nepřiměřená. Na druhou stranu musím říct, že za těch šest let, co dělám starostu, pozoruji značný posun k lepšímu – a to je potřeba ocenit.

Přírodu a krajinu vnímám jako to nejcennější, co u nás máme. Jako pozitivní vidím, že je tady prostřednictvím CHKO uplatňován přísnější režim její ochrany.

Kostel Sv. Zdislavy v obci Prostřední Bečva. Foto: Archiv obce Prostřední Bečva

V loňském roce jste v obci vybudovali přírodní koupaliště Biotop Bečva - co Vás k tomuto pojetí koupaliště vedlo a jaké jsou zkušenosti po prvním roce fungování?

K výstavbě přírodního koupacího biotopu nás vedly, jak už to tak u obcí bývá, především finance. V době, kdy stávající koupaliště bylo v naprosto nevyhovujícím stavu, přestavba na klasické koupaliště nepřipadala v úvahu, protože by byla pro obec naší velikosti ekonomickou sebevraždou. Pro biotop jsme se rozhodli, protože pořizovací cena proti klasickému koupališti činí 1/2 až 1/3 a provozní náklady jsou několikanásobně nižší. V počátcích samozřejmě panovaly obavy, zda přírodní čištění může vůbec fungovat, ale první rok ukázal, že byly neoprávněné. Kvalita vody byla celou koupací sezonu výborná i při extrémních teplotách, které v loňském roce panovaly. Koupaliště se stalo velmi oblíbeným a vyhledávaným nejen místními, ale také návštěvníky, kteří jsou pro koupání bez chemie ochotni přijet nemalou vzdálenost.

Na území obce se nacházejí i Pustevny, jedno z nejznámějších turistických míst v Beskydech, plánuje zde obec nějaké novinky?

Stav Pusteven vnímám celou dobu jako velmi neutěšený. Najít však v rozpočtu peníze na jejich zvelebení je v době, kdy potřebujeme v obci důležitější projekty, prakticky nemožné. Spolu se zastupitelstvem jsme se rozhodli, že od září začneme sami provozovat parkoviště na Pustevnách, které je v našem majetku. Považuji za správné, abychom část peněz vrátili zpět na Pustevny, a proto v současné době připravujeme projekt na rekonstrukci parkoviště a jeho okolí. ■

Zpravodaj byl vydán v rámci projektu „Voda v krajině Beskyd“, který je podpořen Nadačním Fondem Hyundai a Nadací Open Society Fund Praha.